

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 146/2016-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2016 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészáros a Ladislava Orosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Škubla & Partneri, s. r. o., Digital Park II, Einsteinova 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Martin Škubla, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv zaručených čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 10 ods. 1 a 2, čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a práv zaručených čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. PREDS-464/2015 z 15. júna 2015, ako aj postupom Národnej rady Slovenskej republiky na mimoriadnej schôdzi konanej 15. júna 2015 pri prerokúvaní bodu programu „*Postup špeciálneho prokurátora Slovenskej republiky pri vyšetrowaní kauzy Gorila*“ a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. augusta 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), čl. 10 ods. 1 a 2, čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv zaručených čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“ alebo „NR SR“ alebo „parlament“) č. PREDS-464/2015 z 15. júna 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ako aj postupom Národnej rady Slovenskej republiky na mimoriadnej schôdzi konanej 15. júna 2015 pri prerokúvaní bodu programu „*Postup špeciálneho prokurátora Slovenskej republiky pri vyšetrovaní kauzy Gorila*“ (ďalej aj „napadnutý postup národnej rady“). Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že národná rada ako orgán verejnej moci tým, že prijala uznesenie o spoločenskej téme, ktorej bol sťažovateľ súčasťou, a diskusiou o tejto téme mala zasiahnuť do jeho osobnosti, súkromia a do jeho pozícií v trestnom procese. Sťažovateľ akcentuje, že je materiálne vo veci obvinený a dané obvinenie je podporované diskusiou a niektorými diskutérmi v parlamente.

2. Sťažovateľ otvára argumentáciu popisom najprv opakovanej neúspešnej snahy poslancov o zvolanie Výboru pre obranu a bezpečnosť, po ktorej bola zvolaná mimoriadna schôdza pléna NR SR s programom: „*Postup špeciálneho prokurátora SR pri vyšetrovaní kauzy Gorila*“. Sťažovateľ sa listom z 12. júna 2015 obrátil na predsedu NR SR. V liste dával do pozornosti, že predmetom rokovania NR SR nemôže byť konkrétny postup (vhodnosť či zákonnosť) procesného orgánu, prípadne orgánu dozoru, prokuratúry v konkrétnej trestnej veci. O liste informoval aj predsedu Výboru pre obranu a bezpečnosť, generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) a špeciálneho prokurátora. Dňa 15. júna 2015 sa však konala 52. schôdza NR SR – s jediným bodom programu „*Postupu špeciálneho prokurátora Slovenskej republiky pri*

vyšetrovaní kauzy GORILA“. Návrh skupiny poslancov uviedol poslanec [REDACTED]. Ďalej vystúpil špeciálny prokurátor [REDACTED], ktorý vyjadril presvedčenie, že od špeciálneho prokurátora nemôže NR SR žiadať vysvetlenie, prečo sa v konkrétnom trestnom konaní postupovalo určitým spôsobom, a vzápätí opustil rokovaciu miestnosť.

3. Sťažovateľovi z materiálu a z priebehu schôdze vyplynulo, že (i) *poslanci iniciujúci mimoriadnu schôdzu majú vážne pochybnosti o vyšetrovaní kauzy Gorila a o postupe špeciálneho prokurátora [REDACTED]. Podľa vyjadrení, ktoré odzneli v rámci rokovania NR SR, [REDACTED] úmyselne marí vyšetrovanie kauzy Gorila, a to najmä tým, že nechce zbaviť mlčanlivosti bývalého príslušníka SIS [REDACTED]. Vytknutie nevykonania tohto konkrétneho procesného úkonu [REDACTED] odznelo v rámci mimoriadnej schôdze opakovane.* (ii) *Na mimoriadnej schôdzi niekoľkokrát zaznelo meno sťažovateľa, ktorý bol okrem iného počas rokovania NR SR označený za „hlavného podozrivého v kauze Gorila“, ktorého je potrebné postaviť pred spravodlivosť, čo rovnakým spôsobom interpretovali aj médiá s celoslovenskou pôsobnosťou.*

4. Na záver mimoriadnej schôdze sa pristúpilo k hlasovaniu o prijatí uznesenia v znení podľa parlamentnej tlače č. 1618. Uznesenie v navrhovanom znení prijaté nebolo [*Národná rada A. konštatuje, že dôsledné vyšetrenie kauzy Gorila a postavenie podozrivých osôb pred spravodlivosť je kľúčovým pre demokratický a právny štát (čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenskej republiky); B. vyjadruje znepokojenie nad krokmi špeciálneho prokurátora [REDACTED], ktoré výrazne sťažujú dôsledné vyšetrenie kauzy Gorila*]. Následne NR SR prijala uznesenie (v znení návrhu poslanca [REDACTED]), ktorým skonštatovala, že *„je potrebné dôsledne vyšetriť kauzu Gorila z III. volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky a obdobia druhej vlády [REDACTED] zloženej z vtedajších koalíčných strán [REDACTED] za účelom potvrdenia princípov demokratického a právneho štátu v Slovenskej republike“.*

5. Sťažovateľ skôr než pristúpil k namietaniu porušenia jeho subjektívnych práv, namietal porušenie samotného princípu právneho štátu. Sťažovateľ pripomína, že súčasťou

princípu právneho štátu je deľba moci, a cituje klasické judikáty PL. ÚS 29/95 a PL. ÚS 16/95. Podľa sťažovateľa protiústavnosť a nezákonnosť postupu NR SR spočíva práve v narušení rovnováhy moci v rámci trojdelenia štátnej moci, a to navyše bez uplatnenia ústavným právom predpokladanej procedúry. NR SR totiž prostredníctvom konania mimoriadnej schôdze a prijatým uznesením zasiahla do právomocí a činnosti orgánov činných v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“), a to bez ohľadu na to, že v závere mimoriadnej schôdze bolo prijaté uznesenie, ktoré formálne priamo neukladalo povinnosť OČTK, ale malo len zdanlivo (formálne) deklaratórny charakter. V skutočnosti (fakticky/materiálne) ale išlo o politický príkaz zákonodarcu adresovaný OČTK. Na mimoriadnej schôdzi v podstate, hoci nie formálne, ale v každom prípade materiálne, prebehol politický trestný proces, v ktorom NR SR označila hlavných podozrivých ([REDACTED] a [REDACTED], označenie konkrétnych osôb ako hlavných podozrivých vyplýva zo samotného návrhu skupiny poslancov), tieto osoby obvinila a uznala ich vinnými z konkrétnej trestnej činnosti, čo zavŕšila rozsudkom - prijatím uznesenia. Na tom, že v skutočnosti NR SR svojím postupom vykonala trestný súd nad sťažovateľom, nič nemení ani skutočnosť, že výsledkom mimoriadnej schôdze bolo prijatie uznesenia v gramaticky „miernejšom“ znení (teda nie v znení pôvodne navrhovanom v návrhu skupiny poslancov). NR SR týmto politickým trestným procesom zavŕšeným prijatím uznesenia dala OČTK jasný odkaz a materiálny príkaz, že OČTK má dospieť k rovnakému záveru a už „len“ formálne potvrdiť výsledok politického trestného procesu vykonaného NR SR na mimoriadnej schôdzi ako nositeľkou suverenity ľudu, a preto najvyšším orgánom v štáte.

6. Sťažovateľ uznáva, že NR SR patrí rokovať o dôležitých spoločenských témach. V predmetnom prípade však NR SR výrazne prekročila hranicu rokovania o kauze „Gorila“ ako o politickej kauze a priamo sa dotkla a zasiahla, či ovplyvnila samotné vyšetrovanie v konkrétnej trestnej veci. O tom svedčí aj to, že bol na rokovanie NR SR predvolaný špeciálny prokurátor ako dozorujúci prokurátor v konkrétnych, aktuálne stále prebiehajúcich trestných konaniach, ktorý sa mal zodpovedať NR SR za svoju činnosť špeciálneho prokurátora v predmetnej veci.

7. Sťažovateľ ďalej tvrdí, že Výbor pre obranu a bezpečnosť si nemohol predvolať špeciálneho prokurátora na základe § 128 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovanom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rokovanom poriadku“). O činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry podáva generálny prokurátor NR SR v rámci správy o činnosti prokuratúry raz ročne správu, a to o jeho poznatkoch o stave zákonnosti. Z právnych predpisov ale nevyplýva, že by špeciálny prokurátor (a ani generálny prokurátor) mohol, či dokonca mal predkladať NR SR akékoľvek iné, osobitné správy o konkrétnych trestných veciach.

8. Národná rada však v žiadnom prípade nemôže žiadať od špeciálneho prokurátora vysvetlenie, prečo sa v konkrétnom trestnom konaní urobili alebo neurobili určité procesné úkony, ako to bolo na mimoriadnej schôdzi (napríklad vypočutie bývalého príslušníka SIS [REDACTED] ako svedka). Takéto uplatňovanie domnejšej pôsobnosti a právomoci zákonodarného orgánu - NR SR viedlo až k tomu, že NR SR, resp. jednotliví diskutujúci poslanci po vystúpení špeciálneho prokurátora adresovali špeciálnemu prokurátorovi odporúčanie (resp. výzvu), aké procesné úkony alebo akým spôsobom má špeciálny prokurátor (a ostatné konajúce OČTK) v konkrétnej veci vykonať. NR SR by tak mohla konať len úplne nekompetentne, t. j. bez znalosti konkrétnych trestných spisov a všetkých okolností vyšetrovania.

9. Ak existuje dôvodné podozrenie, že špeciálny prokurátor nekoná v súlade s jeho zákonnými povinnosťami, mala by byť uplatnená procedúra disciplinárneho konania. Sťažovateľ poukazuje na niektoré ustanovenia zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokurátoroch“), ktoré garantujú nezávislosť prokurátora [§ 25 ods. 1 písm. a), § 26 ods. 1 písm. a) a e)]. Podľa sťažovateľa NR SR do nezávislosti prokurátora zasahovala, čo sa ešte nikdy nestalo.

10. NR SR podľa sťažovateľa postupovala v rozpore so zákonom, keď prekročila svoje právomoci tým, že (i) na rokovanie mimoriadnej schôdze predvolala špeciálneho

prokurátora ako dozorujúceho prokurátora s tým, že sa mal vyjadriť k prebiehajúcemu „živému“ vyšetrovaniu a o. i. mal zdôvodniť, prečo neboli vykonané konkrétne procesné úkony (výsluch [REDACTED]). Ďalej (ii) prerokovala navrhovaný bod programu „*Postup špeciálneho prokurátora SR pri vyšetrovaní kauzy Gorila*“ nie v čisto politickej a spoločenskej rovine, a napokon prijala uznesenie formálne deklaratórneho charakteru, ktorým však materiálne vydala politický pokyn obsahujúci konkrétne závery prebiehajúceho vyšetrovania, ku ktorým majú formálne dospieť aj OČTK, čím vyvinula neprimeraný a neprípustný tlak na OČTK.

Právo na spravodlivý proces, prezumpcia nevinny

11. Účelom procesnej nezávislosti zložiek OČTK je, aby trestné stíhanie bolo v maximálnej možnej miere nezávislé a nepodliehalo napr. rôznym politickým tlakom „zhora“. Akonáhle je vyšetrovanie konkrétnej trestnej veci postihnuté takouto vadou, t. j. je ovplyvnené či už politickým, alebo iným tlakom „zvonku“, nemožno takýto proces označiť za nezávislý, a teda ani za spravodlivý. Podľa dokumentu Benátskej komisie o verejnej zodpovednosti prokuratúry zodpovednosť pred parlamentom, pokiaľ ide o konkrétne prípady stíhania alebo nestíhania, by mala byť vylúčená. Podľa názoru sťažovateľa je preto nespochybniteľné, že NR SR zasiahla do procesnej nezávislosti špeciálneho prokurátora ako dozorujúceho prokurátora v konkrétnych trestných konaniach, čím zároveň zasiahla do práva na spravodlivý proces všetkých dotknutých subjektov, okrem iného aj do práva na spravodlivé konanie, ktoré svedčí sťažovateľovi.

K procesnému postaveniu sťažovateľa v trestnom konaní

12. Dňa 23. decembra 2011 podali traja poslanci NR SR trestné oznámenie pre podozrenie z viacerých, hlavne korupčných trestných činov, pričom žiadali prešetriť všetky skutočnosti uvedené v tzv. spise Gorila. Následne 9. januára 2012 bolo vydané uznesenie o začatí trestného stíhania, pričom sťažovateľ predpokladá, že je totožné so znením podľa kópií od dožiadaných rakúskych autorít: „*najneskôr od roku 2005 do presne nezisteného času minimálne však aj v priebehu roka 2006 v Bratislave a na iných miestach z iniciatívy*

osôb činných v spoločnostiach (...) pod vedením niektorých členov štatutárnych orgánov uvedených spoločností s cieľom nezákonného obohatenia a získania finančného prospechu veľkého rozsahu vznikla a svoju protizákonnú činnosť vykonávala zločinecká skupina zaoberajúca sa korupciou verejných činiteľov pôsobiacich vo vláde SR, vo Fonde národného majetku SR a v Policajnom zbore SR a korupciou členov dozorných a výkonných orgánov viacerých štátnych podnikov v súvislosti s privatizáciou týchto štátnych podnikov a v súvislosti s verejnými obstarávaniami, ktorých obstarávateľmi boli niektoré tieto štátne podniky na základe čoho zločinecká skupina a jej členovia získali finančný prospech veľkého rozsahu.“

13. Uvedené trestné stíhanie bolo predmetom rokovania NR SR na mimoriadnej schôdzi a v súvislosti s ním bol sťažovateľ na pôde NR SR označený za „*hlavného podozrivého*“ v súvislosti s výčitkou príslušným orgánom, že zatiaľ voči týmto osobám (teda aj voči sťažovateľovi) nevzniesli obvinenie. NR SR sa podľa návrhu skupiny poslancov mala pôvodne uznieť na tom, že „*podozriví*“ majú byť postavení pred spravodlivosť - súd (čiže osoby spomínané v návrhu skupiny poslancov vrátane sťažovateľa majú byť obžalované), a to aj napriek tomu, že takýto záver z doterajšieho postupu OČTK v predmetnom trestnom konaní nevzišiel. Z uvedeného vyplýva, že hoci voči sťažovateľovi nebolo ku dňu podania tejto sťažnosti vznesené obvinenie v predmetnej veci (t. j. nemá postavenie procesnej strany v predmetnej trestnej veci), z návrhu skupiny poslancov, ako i z priebehu mimoriadnej schôdze je zrejmé, že poslanci žiadajú vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti sťažovateľa a bez poznania obsahu konkrétneho trestného spisu ho jasne považujú za osobu, ktorá by mala byť obžalovaná. Sťažovateľ je presvedčený, že mu v danej trestnej veci patrí právo na spravodlivý proces vedený na to príslušnými orgánmi, medzi ktoré v žiadnom prípade NR SR nepatrí. Toto právo mu je však odopierané práve postupom NR SR.

14. Sťažovateľ pokračuje tým, že podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) (Foti v. Taliansko, sťažnosť č. 7604/76, 7719/76, 7781/77, 7913/77, bod 52; Dewer v. Belgicko sťažnosť č. 6903/75, body 42 - 46; Casse v. Luxembursko, sťažnosť č. 40327/02, body 74 - 75; Allenet de Ribemont v. Francúzsko,

sťažnosť č. 15175/89, bod 37) má materiálne v podstate postavenie obvineného, a preto má byť rešpektované jeho právo na spravodlivý proces. Dané materiálne poňaté postavenie možno vyvodit' aj z množstva vykonaných procesných úkonov v trestnom konaní vedenom vo veci a z medializácie veci.

15. Z už uvedeného možno podľa sťažovateľa uzavrieť, že je obvinenou osobou v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru nielen preto, že sa k tomu samotné OČTK vo výsledku dožiadania „*priznali*“, ale hlavne kvôli spôsobu, akým je predmetné trestné stíhanie „*proti neznámemu páchatel'ovi*“ dlhodobo vedené. Sťažovateľ sa tak materiálne obvineným stal dávno predtým, ako sa jeho právni zástupcovia oboznámili s oficiálnou výčitkou zo spáchania trestného činu - výsledkom dožiadania (24. mája 2013). Mohlo by ísť o deň, keď vtedajší minister vnútra Slovenskej republiky na tlačovej konferencii vážnym spôsobom porušil zásadu prezumpcie nevinny (5. marca 2012), alebo deň, keď si NR SR po prvýkrát vyžiadala „*správu o vyšetrowaní Gorily*“ (19. júna 2012), ako aj deň, keď táto správa potvrdila rozsiahle vyšetrowanie, ktoré v danej veci prebiehalo (18. júla 2012), resp. v deň, keď sťažovateľ po prvýkrát vypovedal na polícii v súvislosti s uvedenou trestnou vecou.

16. Ak národná rada svojím postupom zasahuje do procesnej nezávislosti OČTK pri vyšetrowaní trestnej veci, v ktorej je sťažovateľ materiálne obvineným, zasahuje tým aj do sťažovateľovho práva na spravodlivý proces. Právo na spravodlivý proces je historicky garanciou pred svojvoľnými zásahmi mocenského suveréna, a to takými zásahmi, ktorým nepredchádza spravodlivý proces podľa vopred určených pravidiel pred kompetentným orgánom. O trestných obvineniach sa preto nehlasuje v NR SR, ale rozhoduje o nich príslušný súd, rovnako ako sa o „*postavení obvineného pred súd*“ nerozhoduje v NR SR, ale sú na to oprávnené OČTK na základe dostatočného zistenia skutkového stavu. Sťažovateľ ďalej nemá dôveru v nezávislý postup OČTK v dotknutom trestnom konaní, v ktorom je podľa NR SR „*hlavným podozrivým*“, a to najmä z dôvodu chýbajúcej garancie nezávislého postupu OČTK po intervencii NR SR tak, ako už bolo uvedené v tejto sťažnosti. Ak na mimoriadnej schôdzi odzneli výroky spochybňujúce postup špeciálneho prokurátora ako dozorujúceho prokurátora pri vyšetrowaní „*kauzy Gorila*“ a tento musel

„obhajovať“ svoje kroky a postup v predmetnej trestnej veci, sťažovateľ má tieto dôvodné a vážne pochybnosti o ďalšom postupe OČTK v predmetnej veci celkom oprávnené. Trestné stíhanie musí byť v maximálnej možnej miere nezávislé a nemôže podliehať rôznym politickým či iným tlakom. Takýto záver napokon potvrdzuje podľa sťažovateľa aj ESĽP vo svojom rozhodnutí Guja v. Moldavsko (sťažnosť č. 14277/04, rozsudok z 12. 2. 2008, bod 85 - 86), kde vyjadruje požiadavku nezávislosti súdu, ako i „vyšetrovacieho orgánu“ (OČTK) od akéhokoľvek politického nátlaku.

17. Sťažovateľ ďalej namieta porušenie práva na prezumpciu neviny (čl. 50 ods. 2 ústavy, § 2 Trestného poriadku, čl. 1 ods. 1 ústavy), pričom nadväzuje na materiálne poňatie svojho postavenia ako obvineného. Odkazuje na nález sp. zn. PL. ÚS 12/98, v ktorom ústavný súd zrušil suspendáciu výkonu funkcie ústavného sudcu počas trestného stíhania a v ktorom uviedol, že prezumpcia neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy sa neobmedzuje len na trestné konanie a orgány v ňom činné, ale má širší dosah. Z ústavnej zásady prezumpcie neviny však nevyplýva zákaz, aby s tým, voči komu sa trestné konanie začalo, nebolo možné zaobchádzať ako s obvineným. Obvinený je povinný strpieť rôznorodé obmedzenia upravené buď ústavou, alebo zákonom. Tieto obmedzenia však nenarušujú prezumpciu neviny, pretože ich cieľom nie je ani zistenie a ani vyhlásenie viny obvineného. Podľa názoru sťažovateľa NR SR rokovaním o návrhu skupiny poslancov na mimoriadnej schôdzi porušila sťažovateľovo právo na prezumpciu neviny, keď uvádzala konkrétne mená - aj jeho meno - a dávala ich do súvislostí, z ktorých jasne vyplýva, že ho predkladatelia návrhu skupiny poslancov považujú za páchatel'a trestnej činnosti „zrelého“ na postavenie pred spravodlivosť, t. j. pred súd, navyše bez poznania konkrétneho trestného spisu.

18. Sťažovateľ napokon namieta porušenie práva na súkromie, konkrétne všetkých zložiek obsiahnutých v čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy. Z nelegálnosti postupu NR SR odvodzuje neústavnosť zásahov, výrokov diskutujúcich do jeho súkromia. Vzhľadom na to, že už samotný postup NR SR (konanie mimoriadnej schôdze) bol nezákonný a protiústavný, aj výroky, dotýkajúce sa práve osoby sťažovateľa s hanlivým charakterom nemožno považovať za výroky v súlade s právom sťažovateľa na osobnú česť a dobrú povesť (ochranu mena). Mimoriadna schôdza NR SR a materiál - Návrh skupiny poslancov,

obsahujúci výroky spôsobilé poškodiť dobrú povesť a osobnú česť sťažovateľa, boli a sú verejne prístupné na webovej stránke NR SR, rovnako aj rokovanie NR SR na mimoriadnej schôdzi bolo prístupné verejnosti. Šírenie výrokov o sťažovateľovi s hanlivým obsahom tak bolo o to intenzívnejšie, keďže bolo a je dostupné širokej verejnosti. Sťažovateľ poukazuje najmä na výroky, ktorými bol na mimoriadnej schôdzi označený za „*hlavného podozrivého*“, ktorého je potrebné postaviť pred spravodlivosť a potrestať. Z kontextu celého prepisu mimoriadnej schôdze tak možno nadobudnúť dojem, akoby nebolo pochybností o tom, že sťažovateľ je páchatelom (z trestnoprávneho hľadiska).

19. Postup NR SR bol nezákonný a protiústavný, t. j. nemal základ v zákonnej právnej úprave a v žiadnom prípade ho nemožno označiť ani za nevyhnutné a primerané opatrenie na dosiahnutie cieľa. Ak cieľom, ktorý sledovala NR SR svojím postupom, má byť „*riadne vyšetrenie kauzy Gorila*“, jediným legitímnym spôsobom, ako tento cieľ dosiahnuť, je ponechať príslušné OČTK, aby ako kompetentné orgány konali tak, aby bolo dosiahnuté spoľahlivé vyšetrenie predmetnej trestnej veci bez „*vonkajších vplyvov*“.

20. Sťažovateľ v závere akcentuje preventívnu funkciu sťažnosti, ktorá by mala smerovať k zamedzeniu opakovanie podobných zásahov.

21. Vzhľadom na to, že postup NR SR v predmetnej veci bol nezákonný a protiústavný, sťažovateľ navrhuje aj zrušenie uznesenia NR SR prijatého na mimoriadnej schôdzi (mimoriadna schôdza sa vôbec nemala konať, a už vôbec nemala prijímať o prerokovanom bode programu akékoľvek uznesenie). Sťažovateľ navrhuje odstránenie všetkých dokumentov týkajúcich sa konania mimoriadnej schôdze zverejnených na webovej stránke NR SR (návrh skupiny poslancov, prijaté uznesenie a. i.).

22. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„(i) *Národná rada Slovenskej republiky svojím postupom porušila základné práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 1, ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 1 a ods. 2 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 10 ods.1, ods. 2, čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 1, ods. 2*

Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 a ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

(ii) Uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky č. PREDS-464/2015 zo dňa 15.6.2015 sa zrušuje,

(iii) Ústavný súd prikazuje Národnej rade Slovenskej republiky obnoviť stav pred porušením základných práv sťažovateľa tým, že odstráni zo svojho webového sídla všetky materiály zverejnené k 52. schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky konanej dňa 15.6.2015, a to do 15 dní od doručenia tohto rozhodnutia.“

II.

23. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

24. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

25. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

26. Z citovaných častí sťažnosti a zo sťažovateľom navrhovaného petitu vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv a slobôd podľa čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, čl. 10 ods. 1 a 2, čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 1 a 2 listiny a práv zaručených čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru uznesením národnej rady č. PREDS-464/2015 z 15. júna 2015, podľa ktorého: „*Národná rada Slovenskej republiky po prerokovaní návrhu poslancov na 52. schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky konštatuje, že je potrebné dôsledne vyšetriť kauzu Gorila z III. volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky a obdobia druhej vlády [REDAKOVANÉ] zloženej z vtedajších koaličných strán [REDAKOVANÉ] za účelom potvrdenia princípov demokratického a právneho štátu v Slovenskej republike*“, ako aj napadnutým postupom národnej rady pri prerokúvaní postupu špeciálneho prokurátora Slovenskej republiky pri vyšetrowaní kauzy Gorila na mimoriadnej schôdzi národnej rady uskutočnenej 15. júna 2015 (ďalej aj „postup špeciálneho prokurátora v kauze Gorila“).

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a čl. 10 ods. 1 listiny každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 10 ods. 2 listiny každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

V zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 50 ods. 1 ústavy a čl. 40 ods. 1 listiny len súd rozhoduje o vine a treste za trestné činy.

V zmysle čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 40 ods. 2 listiny každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

III.

27. Podstatou sťažnosti je sloboda prejavu v jej inštitucionalizovanom poňatí. Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že národná rada ako orgán verejnej moci tým, že prijala uznesenie o spoločenskej téme, ktorej bol sťažovateľ súčasťou, a diskusiou o tejto téme mala zasiahnuť do jeho osobnosti, súkromia a do jeho pozícií v trestnom procese. Vec sa týka v najširšom zmysle slobody prejavu, aj keď nie v podobe ochrany slobody prejavu individuálne určenej osoby, ale ako objektívnej ústavnej hodnoty (PL. ÚS 12/01).

28. Sťažovateľ v podstate žiada v istom zmysle neobvyklú vec, a to, aby bol parlament ústavnoprávne zodpovedný za to, že diskutoval. S ohľadom na exkluzívnu úlohu parlamentu v demokratickom štáte založenom na rešpektovaní základných slobôd ide o veľmi závažnú požiadavku. Ústavný súd však rozumie, že parlamentná diskusia týkajúca sa trestnej veci môže vzbudzovať otázky.

29. Ústavný súd spravidla rozhoduje o veciach, v ktorých je pozícia sťažovateľov daná účastenstvom v konaniach a z tohto pohľadu väzba medzi jednotlivcom a orgánom verejnej moci nespôsobuje problémy. Náročnejšie je štruktúrovať, uchopiť prípady, kde je väzba medzi jednotlivcom a verejnou mocou menej zreteľná, čo je situácia v prerokúvanej veci.

30. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ nie je v predmetnej veci obeťou zásahu NR SR, pretože bol len zmienený v diskusii v telese, ktorého podstatou je diskusia

o základných spoločenských otázkach (porov. bod 6), bol len zmieneny v spoločenskej téme, kde možno neutrálne uviesť, že mal pozíciu *public figure*, prípadne v značne širokom kontexte *public figure by own conduct*. Daná situácia je stále vzdialená od bodu, kde by sa mohlo začať uvažovať, že vzniká mocenský tlak na sťažovateľa, na základe ktorého by sa mohol cítiť ohrozený ako nositeľ základných práv. Sťažnosť skôr odráža jeho emočné znepokojenie, ktoré je nateraz príliš vzdialené vecnej právnej hájiteľnosti. Ústavnému súdu je známa judikatúra ESLP k verejným vyhláseniam úradných osôb k prebiehajúcemu trestnému stíhaniu (porov. Herceg, J. Média a trestní řízení. Praha: Leges, 2013, s. 160 a nasl.). Predmetné authority však mali vždy bezprostrednejšiu úlohu vo veci než diskutujúci poslanci v parlamente a na druhej strane sťažovateľa mali vyhranenejšiu pozíciu v preskúmaných trestných konaniach.

31. Inými slovami (II. ÚS 153/2013), ústavný súd konštatuje, že do právnej pozície sťažovateľa nebolo zasiahnuté spôsobom, ktorý by bol dostatočne individuálny a razantný práve voči nemu. Sťažovateľ v dôsledku prijatia namietaného uznesenia nebol bezprostredne nútený zmeniť svoje konanie, alebo dokonca čeliť stíhaniu (porov. Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina, sťažnosť č. 27996/06 34836/06, rozsudok Veľkej komory ESLP z 22. 12. 2009, bod 30). Inak povedané, uznesenie a diskusia neznamenali pre sťažovateľa bezprostredný a priamy zásah do jeho právnej pozície tak, aby bolo možné uvažovať, že je obeťou zásahu do subjektívnych práv.

32. Sťažovateľova ústavnoprávna pozícia v predmetnej veci je teda minimálna, skôr teoretická. Je potrebné uviesť, že niečo iné je byť nositeľom práv vo všeobecnosti, z ľudskej podstaty a niečo iné je byť obeťou ich porušenia v konkrétnej veci. Sťažovateľ je nositeľom označených práv, ale nie je obeťou ich porušenia.

33. Ústavná sťažnosť má takpovediac dva póly. Sťažovateľa na jednej strane a orgán verejnej moci na strane druhej. V predmetnej, špecifickej, veci je sťažovateľova pozícia zanedbateľná zo vzájomne previazaných dôvodov na obidvoch stranách, a to jednak na strane sťažovateľa, kde, ako bolo uvedené, nie je obeťou, a na druhej strane zvláštnou

povahou parlamentu ako inštitúciou, kde je diskusia mimoriadne chránená a poslanci sú autonómni.

34. Parlament je inštitucionálny priesečník normotvorby a diskusie. Jedným zo základných stavebných ústavných princípov Slovenskej republiky je princíp (liberálnej) demokracie. Ten sa najzreteľnejšie prejavuje vo voľbách, zvlášť parlamentných a v občianskej spoločnosti slobodnou výmenou myšlienok v priestore slobody prejavu. Každý si spomenie na povestné Masarykovo *demokracie je diskuse*. A parlament je dokonalým spojením týchto demokracií. Aby mohol byť parlament normotvorcom, musí byť diskutérom (porov. tiež Baxa, B. Parlament a parlamentarism. Díl I. Praha: Jan Košatka, 1924, s. 229).

35. Hodnota parlamentarizmu a slobodnej diskusie je zvlášť cenná v krajine, ktorá neľahko hľadala slobodu prejavu (Bröstl, A. Non, timeo, judices... In: Na konci je súd, Bratislava: Kalligram, 2015, s. 210 a nasl.), v krajine, ktorej zlomy v moderných dejinách (1968, 1989 – porov. Chmel, R. V službe demokracie. In: V službe demokracie, Bratislava: Kalligram 2014, s. 112 a nasl., boli práve naviazané na slobodu prejavu. Na druhej strane je ústavnému súdu jasné, že naše dejiny poznajú *pohony* na jednotlivcov a tieto impulzy prebehli aj v dobových zastupiteľských zboroch.

36. Z pohľadu princípu demokracie, ktorý má ústavné ukotvenie v preambule a v čl. 1 ústavy (Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát), v čl. 31 ústavy, v čl. 78 ods. 2 ústavy (*Za výroky pri výkone funkcie poslanca prednesené v Národnej rade Slovenskej republiky alebo v jej orgáne nemožno poslanca trestne stíhať, a to ani po zániku jeho mandátu. Poslanec podlieha disciplinárnej právomoci Národnej rady Slovenskej republiky.*; na tomto mieste je nutné uviesť, že na základe novely ústavy č. 140/2004 Z. z. nemožno poslanca brať za výroky ani na občianskoprávnu zodpovednosť) a čl. 86 písm. h) ústavy (*Do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí rokovať o základných otázkach vnútornej, medzinárodnej, hospodárskej, sociálnej a inej politiky.*), je veľmi oslabená aj pozícia národnej rady ako odporcu v predmetnej veci (porov. Drgonec, J. Indemnita poslancov národnej rady: Pokusy o zmenu ústavy a absentujúce kritériá pre

uplatnenie platnej úpravy. In: Justičná revue, 60, 2008, č. 8-9, s. 1198 – 1222.). Funkciou parlamentnej imunity je v prvom rade ochrana parlamentu ako celku, nie jeho členov (porov. uznesenia Ústavného súdu Českej republiky I. ÚS 3018/14 a Pl. ÚS 17/14).

37. Ústavný súd považuje ešte za potrebné poukázať na ústavné postavenie, funkcie, právomoc a pôsobnosť národnej rady. Ústava Slovenskej republiky „definuje“ národnú radu ako jediný ústavodarný a zákonodarný orgán Slovenskej republiky (čl. 72 ústavy), z jej demonštratívny spôsobom vymedzenej pôsobnosti v čl. 86 ústavy však vyplýva, že ústavná funkcia národnej rady sa zďaleka nevyčerpáva výkonom normotvornej právomoci. Naopak, ústavou vymedzená pôsobnosť národnej rady, ktorú navyše možno rozšíriť zákonom, umožňuje, aby rokovala v podstate o akejkoľvek otázke verejného záujmu. Ústavný súd v tejto súvislosti upozorňuje najmä na kontrolnú právomoc, ale tiež kreačnú právomoc národnej rady, ako aj jej právomoc vo vzťahu k medzinárodným zmluvám a iným medzinárodným záväzkom Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedené by postup národnej rady potenciálne bolo možné označiť za protiústavný v zásade len vtedy, ak by sa uplatňoval spôsobom, metódami a právnymi formami, ktoré sú ústavou a zákonom zverené do výhradnej právomoci iných orgánov verejnej moci, a predovšetkým vtedy, ak by meritórne rozhodnutie národnej rady svojimi právnymi účinkami zjavne prekročilo ústavou vymedzené právomoci národnej rady.

38. Aplikujúc uvedené ústavné východiská na vec sťažovateľa, ústavný súd poukazuje na právomoci, ktorými disponuje národná rada vo vzťahu k špeciálnemu prokurátorovi. Z § 24a ods. 1 zákona o prokurátoroch vyplýva, že špeciálneho prokurátora volí do funkcie národná rada na návrh generálneho prokurátora na základe výberového konania na sedemročné funkčné obdobie. Z § 24d ods. 4 (v spojení s § 24d ods. 1) zákona o prokurátoroch zároveň vyplýva, že špeciálny prokurátor môže byť pred uplynutím funkčného obdobia odvolaný z funkcie zo zákonom ustanovených dôvodov len národnou radou na návrh generálneho prokurátora. Podľa § 55d ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) špeciálny prokurátor podáva národnej rade raz za rok správu o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry, z ktorej vyplývajú jeho poznatky o stave zákonnosti.

39. Vychádzajúc zo vzájomných vzťahov medzi národnou radou a špeciálnym prokurátorom vymedzených príslušnými ustanoveniami zákona o prokurátoroch a zákona o prokuratúre, nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za a priori protiústavné zvolanie mimoriadnej schôdze národnej rady, ktorej predmetom by mali byť informácie o postupe špeciálneho prokurátora v konkrétnej kauze, a to zvlášť vtedy, ak podľa väčšinového názoru národnej rady je zverejnenie niektorých (zákonom dovolených) informácií o postupe špeciálneho prokurátora vo verejnom záujme. Rovnako aj vzhľadom na už uvedené nemožno mať ústavné výhrady ani k samotnému rokovaniu národnej rady, zvlášť ak sú v jeho priebehu rešpektované pravidlá ustanovené v zákone o rokovacom poriadku. Za protiústavný by mohol byť tento postup národnej rady označený len v tom prípade, ak by vyústil do uznesenia, ktoré by neprípustným spôsobom zasahovalo do výhradnej právomoci špeciálneho prokurátora, príp. iných orgánov činných v trestnom konaní.

40. V nadväznosti na uvedené, vychádzajúc z právomoci, pôsobnosti a základných foriem činnosti národnej rady ustanovenej predovšetkým ústavou a zákonom o rokovacom poriadku, ale aj niektorými osobitným zákonmi, považuje ústavný súd za žiaduce ešte poukázať na skutočnosť, že uznesenia (rozhodnutia), ktoré národná rada, resp. jej orgány prijímajú po prerokovaní jednotlivých bodov programu, možno rozdeliť do dvoch veľkých skupín:

- uznesenia, ktoré vyvolávajú konštitutívne (resp. konštituujuce) právne účinky (napr. schválenie zákona, zvolenie kandidátov na verejné funkcie, vyslovenie nedôvery vláde a pod.),

- uznesenia, ktoré majú predovšetkým deklaratórne, resp. politické účinky (národná rada v nich deklaruje svoj postoj k určitej otázke verejného záujmu, napr. vyhlásenie, v ktorom národná rada vyjadří znepokojenie nad určitou situáciou doma, resp. v zahraničí a pod.).

41. Vychádzajúc z už citovaného textu napadnutého uznesenia, ale i účelu, ku ktorému mala viesť rozprava na mimoriadnej schôdzi k postupu špeciálneho prokurátora

pri vyšetrowaní kauzy Gorila, je podľa názoru ústavného súdu nepochybné, že napadnuté uznesenie má deklaratórny (politický) charakter, keďže nevyvoláva bezprostredné právne účinky vo vzťahu k špeciálnemu prokurátorovi ani iným orgánom činným v trestnom konaní, len ich všeobecne vyzýva na dôsledné plnenie svojich pracovných úloh, a preto ho nemožno považovať za neprípustný zásah do ich pôsobnosti priečiaci sa princípu del'by moci, ako tvrdí sťažovateľ.

42. Ústavný súd musí do určitej miery spozornieť, keď sťažovateľ namieta zásah do jeho pozície v trestnom konaní. Ústavný súd je tradične veľmi citlivý na autonómiu trestného konania, a to aj vo vzťahu k parlamentarizmu. Možno tu spomenúť nález sp. zn. PL. ÚS 29/95, ktorým boli zrušené vyšetrovacie komisie národnej rady. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ bol zmieneny v diskusii. Avšak ani z diskusie, ani z neutrálneho uznesenia národnej rady, ktoré nie je namierené na sťažovateľa, nemožno vnímať žiaden signál k akémusi pohonu proti sťažovateľovi. Práve na tomto mieste je v danej fáze veci potrebné dôverovať del'be moci. Možno uviesť, že aj miernejšia forma uznesenia (porov. bod 4) naznačuje isté sebaobmedzenie a neutrálnejší postoj poslancov. Kombinácia statusu *public figure* a ochrany diskusie v národnej rade umocňuje rovnaké závery aj pre ochranu súkromia.

43. Treba uviesť, že parlamentarizmus anglickej-westminsterskej tradície pozná doktrínu *Sub Judice Convention*, ktorá znamená sebaobmedzenie parlamentu vo vzťahu k prebiehajúcim trestným konaniam (porov. napr. Steele, G. *The Sub Judice Convention: What to Do When a Matter is 'Before the Courts'* In: winter 2007/*Canadian Parliamentary Review*, s. 5 a nasl.). Ide o vyváženie medzi slobodou prejavu v parlamente a právom na férový proces obžalovaných. Nie je na tomto mieste relevantné, že daná doktrína je len konštitucionalistickou inšpiráciou, ale v kontraste s ňou možno konštatovať, že sťažovateľ nie je obvinený, a aj z materiálneho hľadiska je jeho postavenie príliš nevyhranené, a ak by sa stal obvineným, tak má všetky záruky trestného konania v právnom štáte, ktorý je súčasťou Európskej únie a Rady Európy.

44. Zvláštnosťou predmetnej veci je skutočnosť, že ústavný súd s rešpektom k orgánu verejnej moci chráni slobodu prejavu občianskej spoločnosti.

45. Ústavný súd teda sťažnosť odmieta ako zjavne neopodstatnenú, pretože podľa názoru ústavného súdu neexistuje (priama) väzba medzi sťažovateľom a ujmou, ktorá mala byť utrpená porušením ním identifikovaných práv práve národnou radou, hoci zo sťažnosti možno tušiť, že diskusia a uznesenie parlamentu vzbudila v ňom isté obavy. Sťažovateľ teda nie je obeťou porušenia ústavy národnou radou (porovnaj doktrínu ústavného súdu k zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti a k ne/oprávnenosti osoby a doktrínu ESĽP k podmienke prípustnosti „victim of violation“). Ak by bol sťažovateľ obvinený, tak má všetky záruky trestného konania, pričom sa môže brániť aj na ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2016